

Speleološki projekt Rio La Venta - Meksiko

Igor Jelinić

Kada su 1990. godine šestorica talijanskih speleologa kao prvi ljudi suvremene povijesti prošli čitavom dužinom rijeke La Vente, rodila se ideja o pokretanju opsežnijeg istraživačkog projekta. Nakon prvih, preliminarnih speleoloških istraživanja dotad nepoznatog dijela kanjona, protagonisti su uvidjeli da ih čeka puno posla, ali ni najveći optimisti među njima nisu mogli predvidjeti stvaran obim i važnost onoga što slijedi.

Rio la Venta iz zraka

Foto:Tullio Barnabei

Nakon nekoliko maloljudnih ekspedicija ustanovljena je bogata speleološka i arheološka baština kanjona pa je ljeti 1993. organizirana prva u nizu velikih ekspedicija u to područje. Za vrijeme uspješne ekspedicije 1994. kada su na vidjelo izašli mnogi vrlo značajni arheološki nalazi koji su umnogome pridonijeli poznavanju antičkih naroda Srednje Amerike (Olmeki, Soke, Maja), koja je otkrila da je i neprohodna Selva el Ocote prije više stoljeća bila naseljeno područje (?!), snimljen je i dokumentarac »Rio La Venta; kanjon između dva oceana« koji je na filmskom festivalu u Trentu osvojio drugu nagradu, a još 1993. projekt je dobio prestižnu nagradu »Rolex award for enterprise« koju poznati proizvođač satova svake godine dodjeljuje istraživačima u svjetskoj konkurenciji.

Krajem 1994. druga ekspedicija radi na terenu s lijeve ortografske strane rijeke La Vente gdje se istražuju kilometri podzemnih kanala. Među njima je najperspektivnija špilja Cueva del Rio La Venta koja tijekom ekspedicije 1995. doseže dužinu od 7,5 km i +350 metara visine, a tijekom ekspedicije 1996. spajanjem sa Sumidero II doseže konačnu dužinu od 14 km i visinsku razliku od 430 metara.

U arheološkom pogledu najzanimljiviji su nalazi nastambi na koje su u suvremenoj povijesti prvi stigli speleolozi, a 1997. konačno i eminentni arheolozi iz Italije, Meksika, SAD-a i Kube. Vrlo teško dostupne špilje, od kojih su neke smještene na vrtoglavo strmim stijenama usred prilično nepristupačnog kanjona do kojih se ponekad trebalo penjati ili spuštati i do 140 metara u slobodnom prostoru (previsnoj stijeni), te su godine bile glavni cilj arheološkog dijela ekipe koja je otkrila nove spoznaje o pretkolumbijskim narodima u tom dijelu američkog kontinenta. Osim u samom kanjonu, vrlo važni nalazi

Omblico del Mundo - pupak svijeta

Foto: Tullio Barnabei

nađeni su i u području Selva el Ocote, gustoj tropskoj šumi, danas gotovo sasvim neprohodnoj. Čak šest nalazišta s monumentalnom arhitekturom, od kojih neka golemih dimenzija, svjedoče o visokorazvijenim centrima civilizacije koja je postojala između šestog i desetog stoljeća nove ere oko kanjona Rio La Venta i u obližnjem području. Iako su neke arhitektonske karakteristike novijeg doba, najprihvatljivija hipoteza je da su graditelji tih mjesta pripadali plemenu Soke (Zoque). U jednoj od mnogih istraženih špilja pronađeno je 11 tijela sahranjene djece, dok je u drugoj pronađen veći broj keramičkih posuda, skulptura panterine glave i komada dječje lubanje. Budući da je u špilji El Castillo nađen monolitski oltar, a i smještaj same špilje na jednom od najzanimljivijih dijelova kanjona govori u prilog njezinom značaju, pretpostavlja se da je to bilo mjesto svetih rituala u kojima je rijeka imala važnu ulogu. Špilje su također sačuvale predmete kao što su tekstil i povrće, što je raritet u bogatoj meksičkoj arheologiji. Doimljiv položaj stotina speleoloških objekata branjenih okomitim stijenama, po kojima je penjanje tijekom ekspedicije bilo vrlo zahtjevno, govori nam da se radi o civilizaciji koja je razvila

penjačke sposobnosti do visoke tehničke razine, kao možda nikada do sada u povijesti ljudske vrste.

Tijekom projekta Rio La Venta istraženo je preko 60 kilometara podzemnih kanala. O tome kao i o svim ostalim otkrićima ovog projekta, 1999. godine je izdana knjiga enciklopedijskog formata. Iako je time ovaj projekt zaključen, to nipošto nije slučaj i s istraživanjima. Opsežni program projekta vremenski ni izdaleka nije bio dostatan za istraživanja koja se prije svega u speleološkom i arheološkom pogledu tu nude. Stoga je, svakako, jedan od važnijih ciljeva udruženja La Venta trajno traženje načina i strategija za uspješnu preobrazbu cijelog područja u značajan prirodno-arheološki park, te zaštita ovog područja prije no što bude prekasno.

Udruženje La Venta još ne odustaje od istraživanja Omblico del Mundo (pupak svijeta), velike jame koja se otvara usred guste džungle. »Pupak« ima svoju priču koja je i prije početka istraživanja samog speleološkog objekta prerasla u legendu. Kako se jama nalazi usred već spomenute Selve el Ocote, prilaz je više nego zahtjevan. Prvi pokušaj prilaza toj jami dotada

Cueva del Rio la Venta

Foto: Igor Jelinić

viđenoj samo iz zraka, zbio se 1994. kada su osmorica speleologa podijeljeni u skupine pokušala prići jami »himalajskim« načinom, bez bivakiranja. Skupina po skupina napreduje čim dalje po stjenovitom i vegetacijski izuzetno gustom tlu, prepunom škrapa dubokih i preko deset metara, da bi odredila i otvorila trasu puta. Nakon petnaest dana takva rada došli su tek na malo više od pola zacrtanog puta. Poslije, 1997. godine, skupina zvana »mačeta« sastavljena od četiri talijanska speleologa i najboljim meksičkim vodičem u kraju, u svojoj

šestodnevnoj avanturi pokušava doseći cilj »alpskim« stilom, na ho-ruk, noseći sa sobom svu vodu i hranu potrebnu za boravak u džungli. No, prije prijedeni put ponovno je zarastao i postao gotovo neprepoznatljiv. Skupina »mačeta« dodatno se približila cilju na otprilike četiri petine puta, krećući se oko 500 metara dnevno, ali ih potpun nedostatak vode tjera natrag. Konačno, mjesec dana poslije, »Pupak« biva dosegnut zahvaljujući vratolomiji dvojice talijanskih speleologa koji se po stometarskom užetu spuštaju iz vojnog helikoptera. Silazeći u jamu, istražuju prvi stometarski skok, nakon kojeg se jama nastavlja, ali se istraživanje prekida zbog nedostatka opreme i vode. Zbog nemogućnosti slijetanja helikoptera, dvojka biva ukrcana na izmaku snaga tek nakon dva dana. Godinu dana poslije dva Talijana i četvorica mještana, čije je iskustvo u tim prostorima bilo vrlo korisno, prilaze jami s potpuno druge strane, istražuju još sto metara u dubinu. Nakon toga slijedi penjanje koje ostavljaju drugim ekspedicijama.

Ma koliko zanimljiva, priča o »Pupku svijeta« u speleološkom pogledu nije toliko važna da bi zauzimala ovoliko prostora u cjelokupnoj priči o Projektu Rio La Venta, ali pomaže u dočaravanju terena i svih tehničkih, logističkih, psihofizičkih i ostalih problema koji se javljaju prilikom istraživanja tropskih šuma i njihovih podzemnih prostora.

Bilo kako bilo, Projekt Rio La Venta geografskog udruženja La Venta dao je velik doprinos poznavanju hidroloških, bioloških, geoloških, etnoloških, arheoloških i speleoloških karakteristika tog dijela svijeta. U devetogodišnjem radu projekt je dobio međunarodne dimenzije i značenje. Osim Talijana, u projektu su sudjelovali i Francuzi, Meksikanci, Amerikanci, Venezuelanci, Nijemci, Kubanci, Slovenci i, zahvaljujući sudjelovanju autora ovih redaka na ekspediciji 1997. godine - Hrvati.

ABSTRACT

The Rio La Venta speleological project

The spelological project Rio La Vcenta which was organized by the La Venta Geographical society from Italy from 1990 to 1998 gave a

immense contribution to the knowledge about the hydrological, biological, geological and ethnological as well as archeological and

speleological features of the most southern part of the Mexican state Chiapas.

More than 60 km of underground channels were investigated in the hostile region near the 80 km long canyon of the La Vente river. The longest cave is the Cueva del Rio La Venta 14 km long with an elevation difference of 430m. Most attention was focused on the caves in the cliffs of the canyon which contained archeological findings connected with antic cultures (Maya, Soque, Omlec) from the period between the 6th and 10th centuries AD. These findings

gave new insights to the knowledge about these cultures. The position of these caves in vertical cliffs (140 m high vertical drops, and climbing and descent in free space) indicates a developed climbing ability of these people like no other elsewhere in the history of mankind.

Although the project has been concluded, the investigations in this region continue since numerous speleological objects and archeological documents still lie undiscovered in the hostile jungles.

Cueva El Dorado

Foto Igor Jelinić